

ความสัมพันธ์ของโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตากับโรคภูมิแพ้ขึ้นตา อายุและเพศ

Relationship of Blepharitis Caused by *Demodex* Mites and Allergic Conjunctivitis,

Age and Gender

เพชรรัตน์ ชยะกุลขจรพัฒน์

อีเมล: annek1200@gmail.com

หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ

สำนักวิชาเวชศาสตร์ชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กักรวรรณ ลิทธิประภาพร

อีเมล: wichian.sit@mfu.ac.th

อาจารย์ ดร.กานต์ วงศ์สุภสวัสดิ์

อีเมล: kant.won@mfu.ac.th

สำนักวิชาเวชศาสตร์ชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

บทคัดย่อ

สุขภาพตาและการมองเห็นที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกเพศทุกวัย ปัญหาหลักของสุขภาพตามีหลายอาการและหลายสาเหตุ โรคเปลือกตาอักเสบเป็นโรคติดต่อและเรื้อรังที่ทำให้เกิดตาอักเสบและติดเชื้อส่งผลต่อการมองเห็น สุขภาพกาย สุขภาพจิต และอารมณ์ความรู้สึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามีอาการที่รุนแรงและเรื้อรังมากกว่า หากไม่ได้รับการรักษาที่เหมาะสมอาจลุกลามเข้ากระจกตาและส่งผลต่อการมองเห็นและสุขภาพทั่วไปแม้ว่าโรคเปลือกตาอักเสบจะเป็นได้กับทุกเพศและทุกวัย ผู้ป่วยสูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตากับโรคภูมิแพ้ขึ้นตา อายุและเพศ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาแบบมีกลุ่มควบคุมโดยทำการศึกษาแบบย้อนหลัง (Retrospective study) เก็บรวบรวมข้อมูลผู้ป่วยคัดเลือกร่วมประวัติเพื่อการวิจัยจำนวน 400 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาที่เกี่ยวข้องรวมถึงค่าขนาดความสัมพันธ์แบบ Odds Ratio ในการนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.3 มีอายุต่ำสุด 20 ปี และอายุสูงสุด 90 ปี ส่วนใหญ่เป็นโรคภูมิแพ้ขึ้นตา คิดเป็นร้อยละ 75.3 และส่วนใหญ่เป็นโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา (*Demodex* mites) ผลการวิจัยพบว่าผู้ที่ เป็นโรคภูมิแพ้

ขึ้นตาส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่ผู้ที่เป็โรคนภูมิแพ้ขึ้นตาจะเป็นโรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตาถึงร้อยละ 51.75 และมีค่าขนาดความสัมพันธ์ Odds ratio 2.98 เท่า โดยกลุ่มที่มีเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามีอายุเฉลี่ยที่ 59.1 ปี ส่วนกลุ่มที่ไม่มีเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุมาจากไรขนตามีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 38.6 ปี โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าขนาดความสัมพันธ์ Odds ratio 20.74 เท่า เพศมีความสัมพันธ์กับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าขนาดความสัมพันธ์ Odds ratio 3.36 เท่า โดยพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

คำสำคัญ: โรคเปลือกตาอักเสบ, ไรขนตา, โรคภูมิแพ้ขึ้นตา

Abstract

Eye health and vision ability are the vital component of maintaining the quality of life for all ages and genders. Principal problems of eye health are inclusive of several symptoms and varied causes. Blepharitis is one of the contagious and chronic diseases causing inflammation and infection which may affect eyesight, physical health, mental health, negative feeling and emotion. Blepharitis caused by *Demodex* mites is of more severe symptomatic and contagious, if not properly treated, it may cause inflamed cornea affecting vision and overall health. Although blepharitis can be experienced at all ages and gender, it is of statistical significance among older persons suffering from blepharitis. The study focused on the relationship of blepharitis caused by *Demodex* mites and allergic conjunctivitis with age and gender. The study has applied retrospective method analyzing 1200 patient history files, though 400 case files selected for this research. It applies relevant types of Descriptive statistics with Odds Ratio determining the strength of relationship were used for data analysis.

Research results showed that the majority of research sample female whose average age is 51.39 years. The youngest patient is 20 years old and the oldest is 90 years old. From the same group, 75.3% suffered from allergic conjunctivitis and the rest of patients has no allergic conjunctivitis. Among the patients 51.75% suffered from allergic conjunctivitis caused by demodex mites ($p < 0.05$). The group of patients having blepharitis caused by Demodex mites has an average age of 59.1 years. The group with no symptom of blepharitis caused by demodex mites has an average age of 38.6 years. Gender was focused to be related with blepharitis caused

by *Demodex* mites being female more than male with statistical significance, $p < 0.05$. The strength of association by statistics of Odds Ratio is 2.98 higher. The group with no symptom of blepharitis caused by *Demodex* mites has an average age at 38.6 years. The strength of association by statistics of odds ratio is 20.74 higher. Gender is relating with blepharitis caused by *Demodex* mites with statistical significance at the level of 0.05. The strength of association by statistics of odds ratio is 3.36 higher. It is also found more in female than men.

Keywords: Blepharitis, Demodex Mites, Allergic Conjunctivitis

บทนำ/หลักการและเหตุผล (Introduction)

โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตาเป็นหนึ่งในกลุ่มโรคติดต่อและเรื้อรังซึ่งไรขนตาค่อให้เกิดตาอักเสบและติดเชื้อได้ ทั้งนี้ องค์การอนามัยโลกรายงานว่าผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังซึ่งรวมถึงโรคเปลือกตาอักเสบมีผลกระทบต่อสุขภาพทั่วไป การมองเห็น และคุณภาพชีวิต ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางจิต ภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวล มีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกทางลบ การป้องกันไม่ให้เกิด และการวินิจฉัยและรักษาอย่างทันที่และถูกต้อง จึงเป็นเรื่องสำคัญในการดูแลผู้ป่วยโรคเปลือกตาอักเสบและการให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยแบบองค์รวมก็เป็นสิ่งจำเป็น

ผลการวิจัยที่ผ่านมาจากงานวิจัยของต่างประเทศพบแนวโน้มของผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ที่มีอายุมาก 56 ปีขึ้นไป และพบว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความถี่ของการติดเชื้อ นอกจากนี้ยังพบว่าคนไข้ส่วนใหญ่ที่มีเปลือกตาอักเสบมีความสัมพันธ์กับการเกิดไรขนตา (Sedzikowska Sedzikowska, Oseka & Skopinski, 2018) นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Chang and Huang (2017) สนับสนุนว่าผู้ป่วยที่เป็นโรคเปลือกตาอักเสบมีโอกาสที่จะถูกไรขนตาครอบงำสูง และมีความหนาแน่นของตัวไรสูงกว่าผู้ป่วยที่มีสุขภาพปกติ ในประเทศไทยยังไม่พบว่ามีการศึกษาในเชิงความสัมพันธ์ของโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตากับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา กับโรคภูมิแพ้ขึ้นตา อายุและเพศ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อด้านข้อมูลจากการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของไรขนตากับการเกิดโรคเปลือกตาอักเสบ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคเปลือกตาอักเสบกับไรขนตา เพื่อเป็นข้อมูลด้านการดูแลรักษาและการป้องกันโรค ซึ่งอาจทำให้สามารถลดจำนวนผู้ป่วยที่เป็นโรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตาให้น้อยลง เพราะไรขนตาจะทำให้เกิดเปลือกตาอักเสบและตาแดงทั้งยังทำให้เกิดโรคผิวหนังอักเสบเรื้อรังได้อีกด้วย (Siripong Siramon, 2019)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

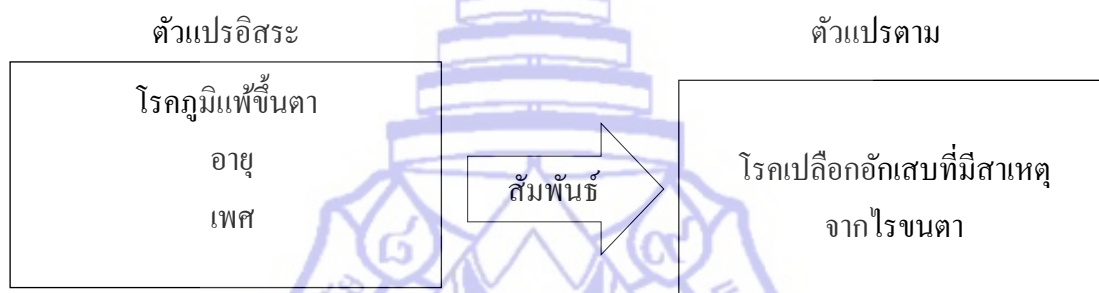
เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตากับโรคภูมิแพ้ขึ้นตา อายุและเพศ

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา กำหนดไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามีความสัมพันธ์เชิงนัยสำคัญกับโรคภูมิแพ้ขึ้นตา
2. โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามีค่าเฉลี่ยมากกว่าในผู้ที่มีอายุมากขึ้น
3. โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามีสัดส่วนมากกว่าในเพศหญิง

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

รูปแบบของการวิจัย (Study design)

รูปแบบของการวิจัยในครั้งนี้ คือ การศึกษาย้อนหลังแบบ Retrospective Research โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ป่วยโรคเปลือกตาอักเสบที่ ณาตาจักษุคลินิก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือประวัติผู้ป่วยที่เป็นโรคเปลือกตาอักเสบและโรคภูมิแพ้ขึ้นตามีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป ที่มีอาการเปลือกตาอักเสบและมารับการตรวจรักษา โดยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเปลือกตาอักเสบที่ณาตาจักษุคลินิก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ระหว่างปี 2562-2563 โดยทำการศึกษาจากทะเบียนประวัติผู้ป่วยจำนวน 1,200 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้วิธีการที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ โดยอย่างน้อยกลุ่มตัวอย่างควรจะเป็น 280 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อให้สะท้อนภาพประชากรได้มากขึ้นจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 คน

เกณฑ์การคัดประวัติผู้ป่วยเข้าร่วมการศึกษาวิจัย (Inclusion criteria)

1. ประวัติผู้ป่วยเพศชายหรือเพศหญิง อายุ 20 ปีขึ้นไป
2. ประวัติผู้ป่วยที่มีโรคเปลือกตาอักเสบและโรคภูมิแพ้ชั้นตา
3. ประวัติผู้ป่วยที่มารับการตรวจและรักษาที่ตจักษุคลินิก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ระหว่างปี 2562-2563
4. ประวัติและข้อมูลผู้ป่วยที่ผู้ดำเนินการคลินิกอนุมติให้นำมาใช้ในการวิจัย

เกณฑ์การคัดออกประวัติผู้ป่วยจากการเข้าร่วมการศึกษาวิจัย (Exclusion criteria)

1. ประวัติและข้อมูลผู้ป่วยที่ผู้ดำเนินการคลินิกไม่อนุญาตให้นำมาใช้ในการวิจัย ด้วยเหตุผลของผู้ป่วยและหรือนโยบายของคลินิก เกี่ยวกับผู้ป่วยเป็นกรณีไป
2. ประวัติและข้อมูลผู้ป่วยที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือผู้ป่วยที่ปฏิเสธและถอนตัวจากการรักษาจากคลินิก

การถอนประวัติผู้ป่วยจากการศึกษาวิจัย (Discontinuation criteria)

ผู้ดำเนินการคลินิกแจ้งให้ถอนประวัติผู้ป่วยเฉพาะรายไม่ให้นำเข้าในงานวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลทางการแพทย์และอื่น ๆ

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. ประวัติผู้ป่วย ตจักษุคลินิก
2. แผ่นเก็บข้อมูลผู้ป่วยเฉพาะราย (เก็บข้อมูลจากประวัติผู้ป่วยจำนวน 400 แผ่น)
3. ตารางรวบรวมและจัดระเบียบข้อมูลของผู้ป่วย เพื่อการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแฟ้มประวัติของผู้ป่วยตั้งแต่ปี 2562-2563 โดยบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้น ด้วยความสนับสนุนของเจ้าหน้าที่คลินิก

1. เก็บข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ข้อมูล อายุ เพศ
2. ข้อมูลผู้ป่วยที่เป็น โรคเปลือกตาอักเสบ โรคภูมิแพ้ชั้นตาและระดับความรุนแรงของการอักเสบ
3. ข้อมูลการวินิจฉัยการตรวจพบโรคนตาที่เปลือกตา (แพทย์ระบุในประวัติว่า DB +/-)
4. จักษุแพทย์และผู้ดำเนินการ ตจักษุคลินิกเข้าร่วมในการวินิจฉัยข้อมูลของผู้ป่วยแต่ละรายก่อนบันทึกในแผ่นเก็บข้อมูลและตารางรวบรวมข้อมูลเพื่อความถูกต้องเที่ยงตรงและเชื่อมั่นเกี่ยวกับอาการและการวินิจฉัยของผู้ป่วยแต่ละราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ข้อมูลเชิงกลุ่ม รายงานความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ได้แก่ ร้อยละของโรคภูมิแพ้ขึ้นตา การตรวจพบไโรคณาในผู้ป่วยที่มีโรคเปลือกตาอักเสบ และ ระดับความรุนแรงของโรคเปลือกตาอักเสบในกลุ่มที่ตรวจพบไโรคณาที่เปลือกตา ส่วนข้อมูลเชิงตัวเลข รายงานเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลเชิงกลุ่ม ใช้สถิติ Pearson's Chi-square Test และข้อมูลเชิงตัวเลข จะใช้สถิติ Independent Sample T-test ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไโรคณา กับโรคภูมิแพ้ขึ้นตา อายุและเพศ

3. การวิเคราะห์เชิงกลุ่มเพิ่มเติมโดยการหาขนาดความสัมพันธ์ (Odds ratio) ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรต้นที่เกี่ยวข้อง

ผลวิจัย (Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากตัวไรกับโรคภูมิแพ้ขึ้นตา อายุและเพศ

ผลการวิจัยผู้ป่วยโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไโรคณาส่วนใหญ่เป็นโรคภูมิแพ้ขึ้นตาจำนวน 301 คน และไม่เป็นโรคภูมิแพ้ขึ้นตาจำนวน 99 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 277 คน และเพศชาย 123 คน มีอายุเฉลี่ย 51.39 มีอายุต่ำสุด 20 ปี และอายุสูงสุด 90 ปี

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงนัยสำคัญของตัวแปร

โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไโรคณา มีความสัมพันธ์เชิงนัยสำคัญกับโรคภูมิแพ้ขึ้นตา โดยใช้สถิติ Chi-square ในการทดสอบ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโรคภูมิแพ้ขึ้นตากับโรคเปลือกตาอักเสบจากไโรคณา

ความสัมพันธ์ระหว่างโรคภูมิแพ้ขึ้นตากับ โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไโรคณา	โรคเปลือกตาอักเสบ จากไโรคณา		Chi-square Value	Chi-square probe
	ไม่เป็น	เป็น		

โรคภูมิแพ้ขึ้นตา	ไม่เป็น	57 (14.25)	42 (10.50)	22.006	<0.001*
	เป็น	94 (23.50)	207 (51.75)		

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 พบว่าผู้เป็น โรคภูมิแพ้ขึ้นตาส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยจะเห็นว่าส่วนใหญ่ผู้ที่เป็น โรคภูมิแพ้ขึ้นตาจะเป็น โรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตาถึงร้อยละ 51.75 คน เมื่อทำการหาค่าขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Odds ratio (OR) พบว่า ผู้ที่เป็นภูมิแพ้ขึ้นตามีความเสี่ยงต่อการป่วยเป็น โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามากกว่าผู้ที่ไม่เป็น โรคภูมิแพ้ขึ้นตา 2.98 เท่า (95%CI=1.873-4.768; P-value=<0.001) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การหาค่าขนาดความสัมพันธ์ด้วย Odds ratio (OR) ระหว่างผู้ป่วยที่เป็น โรคภูมิแพ้ขึ้นตากับผู้ป่วยที่ไม่เป็น โรคภูมิแพ้ขึ้นตา

ปัจจัย	โรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตา		5%CI	-value
	ไรขนตา	dds Ratio		
โรคภูมิแพ้ขึ้นตา				
เป็น	207	2.98	873-4.768	<0.001*
ไม่เป็น	42	1.00		
รวม	249			

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

1. โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา มีค่าเฉลี่ยมากกว่าในผู้ที่มีอายุมากขึ้น โดยใช้สถิติ Independent Sample T-test

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับ โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุมาจากไรขนตา

โรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตา	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	t- Value	t-prob
เป็น	249	59.10	11.77	15.76	<0.001*
ไม่เป็น	151	38.66	13.77		

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ Independent Sample T-test แบบ 2 กลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 พบว่าผู้ที่ เป็นโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยกลุ่มที่มีเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา มีอายุเฉลี่ยที่ 59.10 ปี จำนวน 249 คน ส่วนกลุ่มที่ไม่มีเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 38.66 ปี จำนวน 151 คน เมื่อทำการหาขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Odds ratio (OR) พบว่าผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปมีความเสี่ยงต่อการป่วยเป็นโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามากกว่าผู้ที่มีอายุเท่ากับหรือน้อยกว่า 60 ปี 20.74 เท่า (95%CI=8.83-48.70; P-value=<0.001) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การหาขนาดความสัมพันธ์ด้วย Odds ratio (OR) ของอายุกับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา

ปัจจัย	โรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตา	Odds Ratio	95%CI	P-value
อายุ				
>60	115	20.74	8.83-48.70	<0.001*
≤60	134	1.00		
รวม	249			

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

2. โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา มีสัดส่วนมากกว่าในเพศหญิง โดยใช้สถิติ Chi-square

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุมาจากไรขนตา

ความสัมพันธ์เพศกับโรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตา		โรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตา		Chi-square Value	Chi-square prob
		ไม่เป็น	เป็น		
เพศชาย	ชาย	71 (17.75)	52 (13.00)	30.154	<0.001*
	หญิง	80 (20.00)	197 (49.25)		

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยพบในเพศหญิง (จำนวน 197 คน ร้อยละ 49.25) มากกว่าเพศชาย (จำนวน 52 คน ร้อยละ 13.00) และเมื่อทำการหาขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Odds ratio (OR) พบว่าเพศหญิงมีความเสี่ยงต่อการป่วยเป็นโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามากกว่าเพศชาย 3.36 เท่า (95%CI=2.16-5.23; P-value=<0.001) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การหาค่าขนาดความสัมพันธ์ด้วย Odds ratio ของเพศกับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา

ปัจจัย	โรคเปลือกตาอักเสบจากไรขนตา	Odds Ratio	95%CI	P-value
เพศหญิง	197	3.36	2.16-5.23	<0.001*
เพศชาย	52	1.00		
รวม	249			

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

อภิปรายผล

1. ผู้ป่วยโรคภูมิแพ้ขึ้นตาส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับ โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ เป็นโรคภูมิแพ้ขึ้นตาจะเป็นโรคเปลือกตาอักเสบจากตัวไรถึงร้อยละ 51.75 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Singalavanija (2020) ทั้งนี้จะมีอาการควบคู่กันทั้งโรคภูมิแพ้ขึ้นตาและโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุมาจากไรขนตา อาจมีความแตกต่างกันที่อาการเริ่มแรกที่คนไข้แจ้งต่อแพทย์ว่าเริ่มด้วยอาการใดอาการหนึ่งก่อน ภายหลังกการวินิจฉัยของแพทย์จะพบว่าผู้ป่วยจะมีทั้งสองอาการด้วยกัน กรณีที่ผู้ป่วยจากโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุมาจากตัวไร หากไม่รักษาให้หายจะมีอาการอักเสบมากขึ้นพร้อม ๆ กับการเพิ่มขึ้นของจำนวนตัวไร จะส่งผลให้ผู้ป่วยมีผิวเยื่อตาหนาตัวขึ้นและอักเสบมากขึ้น ส่งผลให้กลายเป็นโรคภูมิแพ้เปลือกตาอักเสบ กรณีผู้ป่วยมาด้วยอาการโรคภูมิแพ้ขึ้นตา จะส่งผลให้เยื่อตาอ่อนแอและเสี่ยงต่อการรับเชื้อโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากตัวไร หากไม่ได้ดูแลและรักษาอย่างถูกต้อง จะมีโอกาสได้รับเชื้อต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการได้รับเชื้อจากคนป่วยรายอื่นที่มีอาการอยู่แล้ว ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าโรคภูมิแพ้ขึ้นตาสัมพันธ์กับโรคภูมิแพ้อื่น ๆ เช่น โรคภูมิแพ้ทางเดินหายใจ ผิวหนัง เป็นต้น ขณะที่โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา จะสังเกตเห็นซากตัวไรเป็นคราบติดที่ขนตาซึ่งมีแบคทีเรียแฝงตัวอยู่ด้วย หากผู้ป่วยมีการอักเสบจากไรระดับ 3 หรือ 4 จะสังเกตได้จากคราบไรขนตาที่ขนตาและพิสูจน์ได้จากการตรวจดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ ซึ่งอาการของผู้ป่วยจากโรคภูมิแพ้ขึ้นตาและโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา จะมีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ คันตา แสบตา เคืองตา ตาแห้ง น้ำตาไหล อาการดังกล่าวจะแยกไม่ได้ว่าเป็นอาการของโรคอะไรแต่สามารถวินิจฉัยได้จากการใช้กล้องจุลทรรศน์

2. ผู้ที่เป็นโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยกลุ่มที่มีเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามีอายุเฉลี่ยที่ 59.104 ปี ร้อยละ 62.25 ส่วนกลุ่มที่ไม่มีเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตามีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 38.66 ปี ร้อยละ 37.75 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sedzikowska et al. (2018) ศึกษาเรื่องผลกระทบของ อายุ เพศ เปลือกตาอักเสบ ผิวหนังอักเสบ และ โรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ ที่เกี่ยวข้องกับไรขนตา ผลการวิจัยพบว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความถี่ของการติดเชื้อหรือการเกิดไรขนตา และพบว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเป็นพาหะของไรขนตาด้วย (Sengbusch & Hauswirth, 1986) และอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความถี่ในการติดเชื้อ (Sedzikowska et al., 2018) ซึ่งอายุเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการดูแลช่วยตัวเองในวัยผู้สูงอายุจะลดลงหรือความสามารถที่ค่อยประสิทธิภาพ เช่น อาการทางสายตา หากมีสายตาวาก็จะดูแลและทำความสะอาดเปลือกตาตัวเองได้

ไม่เพียงพอการใช้ยาหยอดตาอาจหยดยาไม่ตรงนัยน์ตาหรือตำแหน่งที่ต้องหยดยา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การดูแลทำความสะอาดเปลือกตาอาจจะไม่มีประสิทธิภาพ อาการหลงลืมของผู้สูงอายุมักใช้ยาไม่สม่ำเสมอซึ่งจำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือหรือดูแล จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่สูงอายุชอบมาพบแพทย์ที่คลินิกและให้พยาบาลทำหัตถการเพื่อทำความสะอาดเปลือกตา

3. เพศมีความสัมพันธ์กับโรคเปลือกต้อกเสบที่มีสาเหตุจากโรคนตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยพบในเพศหญิง (จำนวน 197 คน ร้อยละ 49.25) มากกว่าเพศชาย (จำนวน 52 คน ร้อยละ 13.00) ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าผู้ป่วยหญิงส่วนใหญ่ใช้เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ผิวหน้ามากกว่าผู้ชาย และการทำความสะอาดด้วยตัวเองอาจจะไม่พอเพียงทั้งนี้ผู้ป่วยหญิงมีความใส่ใจกับรูปลักษณ์ของตนเองจึงเป็นผลต่อความสนใจในการดูแลเปลือกตาอย่างถูกวิธีผู้ป่วยหญิงส่วนมากเป็นแม่บ้านและใช้เวลาดูแลสุขภาพของตัวเองมากกว่า กรณีผู้ป่วยชายจะให้ความใส่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงของบริเวณตาน้อยกว่า ผู้ป่วยชายหากมีนัดพบแพทย์มักจะไม่ค่อยมาตามนัดซึ่งจะตรงข้ามกับผู้ป่วยหญิง อย่างไรก็ตามก็ตีผลการศึกษาของ Sedzikowska et al. (2018) และ Aycan, Otlu, Ulku, Nilgun & Metin (2007) พบว่าเพศไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญและไม่มีผลกระทบต่ออาการเปลือกต้อกเสบที่มีสาเหตุจากตัวไร ($p > 0.05$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้เป็นโรคภูมิแพ้ขึ้นตาส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับโรคเปลือกต้อกเสบที่มีสาเหตุจากโรคนตา ทั้งนี้เริ่มจากผู้ป่วยที่เปลือกต้อกเสบจากโรคนตาไม่ได้รับการรักษาให้หายขาดจึงมีอาการอักเสบมากขึ้นพร้อม ๆ กับการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรคนตา จึงส่งผลให้ผู้ป่วยมีผิวเยื่อตาหนาตัวขึ้นและอักเสบมากขึ้น อาจส่งผลให้กลายเป็นโรคภูมิแพ้เปลือกต้อกเสบ ดังนั้นผู้ป่วยจึงควรได้รับการรักษาให้หายขาดอย่างทันที่เพื่อป้องกันให้ผู้ป่วยเป็นโรคภูมิแพ้ขึ้นตาเพราะเป็นปัญหาต่อการใช้ชีวิตของผู้ป่วยเนื่องจากจะทำให้ดวงตาแดงกำ และ ไวต่อแสง คัน และทำให้เปลือกตาบวม

2. ผู้ที่เป็นโรคเปลือกต้อกเสบที่มีสาเหตุจากโรคนตาโดยส่วนใหญ่จะพบในผู้ป่วยที่มีอายุเฉลี่ยสูงกว่าผู้ป่วยที่มีอายุน้อย ดังนั้นผู้ป่วยที่มีอายุมากโดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปควรมีการตรวจสุขภาพดวงตาเป็นประจำทุกปี และควรได้รับการให้คำปรึกษาในการดูแลรักษาทำความสะอาดเปลือกตาที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการเกิดโรคเปลือกต้อกเสบจากโรคนตา

3. เพศมีความสัมพันธ์กับโรคเปลือกต้อกเสบที่มีสาเหตุจากโรคนตา โดยพบในเพศหญิงมีสัดส่วนสูงกว่าเพศชายโดยเพศหญิงมีโรคนตา 197 คน ร้อยละ 49.25 เพศชาย 52 คน ร้อยละ 13.00 จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้เครื่องสำอางในเพศหญิงที่มีมากกว่าเพศชาย

ดังนั้นควรมีการทำความสะอาดเครื่องสำอางออกจากบริเวณใบหน้าและดวงตาให้มีความสะอาด เพื่อป้องกันการสกปรกจะทำให้เปลือกตาอักเสบและเป็นสาเหตุทำให้เกิดไรขนตาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ใช้วิธีการศึกษาในเชิงทดลองเพื่อการรักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา เช่น การวิจัยด้วยการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์เช็ดทำความสะอาดสำหรับไรขนตา
2. ขยายผลการศึกษาในปัจจัยอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับ โรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา เช่น ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ ปัจจัยด้านการใช้เครื่องสำอาง ปัจจัยด้านโรคอื่น ๆ ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับโรคเปลือกตาอักเสบที่มีสาเหตุจากไรขนตา
3. ทำการศึกษาในประเด็นเดียวกันนี้โดยใช้กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั่วประเทศไทย

รายการอ้างอิง

- Aycan, O. M., Otlu, G. H., Ulku, K., Nilgun, D., & Metin, A. (2007). Frequency of the appearance of *Demodex sp.* in various patient and age groups. *Turkiye Parazitol Derg*, 31(2), 115-118.
- Chang, Y.-S., & Huang, Y.-C. (2017). Role of *Demodex* mite infestation in rosacea: A systematic review and meta-analysis. *Journal of the American Academy of Dermatology*, 77(3), 441-447.
- Sedzikowska, Aleksandra, Oseka, Maciej and Skopinski, & Piotr. (2018). The impact of age, sex, blepharitis, rosacea and rheumatoid arthritis on *Demodex* mite infection. *Archives of Medical Science*, 14(2). 353-356.
- Sengbusch, H. G. & Hauswirth, J. W. (1986). Prevalence of hair follicle mites, *Demodex folliculorum* and *d.Brevis* (Acari: Demodicidae), in a selected human population in western New York, USA. *Journal of Medical Entomology Jul*, 23(4), 384-388.